УДК 336.71:001.895

Башлай С. В.

к. е. н., доцент кафедри банківської справи

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Фінансова складова інтелектуального капіталу банку

Сучасний банківський бізнес все більше спирається на інформацію, знання та новітні технології в сфері управління. Саме ці елементи є методологічним базисом складу інтелектуального капіталу, який, в свою чергу, формує новий підхід до трактування капіталу банку. Все частіше в наукових та професійних колах інтелектуальний капітал сприймають як пріоритетний ресурс для створення економічних цінностей [1]. Будучи вперше згаданим на при кінці XX століття в таких високоінтелектуальних сферах як інтернет індустрія, біотехнологія та фармакологія, на початку XXI століття даний вид капіталу стає ключовим при визначенні ринкової вартості компаній, що базуються на знаннях [2]. Предметом активного дослідження стають питання ідентифікації форм інтелектуального капіталу, методів та схем його оцінки, що забезпечать повномасштабну оцінку ресурсної бази компаній, в т.ч. і банків.

Нові підходи до розвитку акцентують увагу управлінського впливу на інтелектуальний капітал, а основою сучасного менеджменту стає ефективна система управління знаннями (інформацією), що сприяє прийняттю ефективних рішень, спрямованих на максимізацію вартості банківського бізнесу.

Сучасні банки все більше мають справу з абсолютно новими бізнес-моделями та фінансовими послугами (банківськими продуктами). Прикладом результату реалізації подібного інноваційного підходу в фінансово-кредитній сфері можна вважати модель цифрового банку. В загальних рисах це означає, що ввесь потенціал банку буде реалізовуватися в цифровій структурі (банкінг можна розкласти на біти та байти, а будь-який банк – це три цифрових бізнеси в одному: банк – виробник продуктів, виконавець транзакцій та продавець фінансових послуг); банківські продукти – відповідний вид додатків; доступ до

обробки даних забезпечується за допомогою інтерфейсів прикладного програмування, а пропозиція послуг є контекстна залежна та мобільна і здійснюється в даний конкретний момент. Вихідною точкою стають клієнти та співробітники банку – основні носії інтелектуального капіталу [3].

Таким чином банківський бізнес, що базується на знаннях, за рахунок нових механізмів та організаційних форм функціонування спроможній надати новий імпульс розвитку фінансово-кредитної сфери країни та розв'язанню пріоритетних соціально-економічних завдань політики держави. Однак, інвестиційний потенціал України в цьому напрямку суттєво обмежений. Загальновідомо, що для самовідтворення наукової сфери її фінансування має здійснюватися на рівні не нижче 0,9 % ВВП. Нажаль, варто констатувати, що в Україні наука втратила функції впливу на соціально-економічний розвиток держави, до критичного рівня знизився показник вітчизняного науково-технічного потенціалу. У 2014 році на науку було заплановано видатки на рівні 0,27 % ВВП. Це найнижчий показник фінансування науки за весь час незалежності України. Серед зайнятого населення України частка вчених становить 0,49 %, що у 3,5 рази менше, ніж 20 років тому. У 2011 році цей показник Фінляндії становив 3,27 %, Данії – 3,16 %, Ісландії – 2,96 %. Втрачається зв'язок поколінь та перспективи сучасного розвитку науки.

Питома вага загального обсягу витрат на науково-технічну сферу в Україні у 2013 році становила 0,77 % ВВП, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,33 % ВВП. Водночас, у 2012 році середній рівень обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн ЄС у ВВП становив 2,06 %. Більшою частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії – 3,55 %, Швеції – 3,41 %, Данії – 2,99 %, Німеччині – 2,92 %, Австрії – 2,84 %, Словенії – 2,80 %, Франції – 2,26 %, Бельгії – 2,24 %, Естонії – 2,18 % та Нідерландах – 2,16 % [4].

В контексті вивчення складу та оцінки стану (якості) інтелектуального капіталу доцільним є розгляд його сутності як сукупності певних компонентів – людського (кадрового), клієнтського та структурного капіталів банку.

Наявність ресурсу (інформаційного, наукового, кадрового, клієнтського), що має відношення до інтелектуального капіталу банку ще не визначає можливість створення самої цінності – задоволення відповідної потреби клієнта. Тобто, інтелектуальний капітал виражається не в обсязі нематеріальних ресурсів, а в здатності банку отримувати за їх допомогою економічну вигоду. Тобто інтелектуальний капітал може оцінюватися фінансово за допомогою показників без зв'язку з його окремими компонентами шляхом порівняння балансової вартості банку та його капіталізації. За такого підходу враховується на тільки вартісний обсяг, а і важко помітний при поділу інтелектуального капіталу на складові ефект синергії. До складу опосередкованих показників фінансової оцінки інтелектуального капіталу варто також віднести:

– надійність та здатність забезпечувати належний рівень ліквідності;

– наявність, обсяги та revольверність відносин з клієнтами (якість клієнтської бази банку);

– професіоналізм працівників банку (наприклад, здатність забезпечувати стабільність та приріст клієнтської бази, створення ресурсів та доходу і т.п.);

– якість методик оцінки, моніторингу клієнтів та бізнес-процесів банку;

– ринкова вартість акцій та динаміка капіталізації банку.

Список використаних джерел

1. Современный менеджмент: опыт прошлого и перспективы будущего : монография / [авт. кол.: Васьков М. А., Фадеева И. Г., Сапицкая И. К. и др.] – Одесса : КУПРИЕНКО СВ, 2015 – С. 154-170.
2. Sveiby K.-E. Measuring Intangibles and Intellectual Capital : An Emerging First Standard [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.sveiby.com.au/emergingstandard.html.

3. Скинер К. Цифровые банки / Крис Скинер // Банковский менеджмент. – 2015. – № 1. – С. 2-11.
4. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» : постанова Верховної Ради України від 11.02.2015 р. № 182-VIII.

Башлай, С.В. Фінансова складова інтелектуального капіталу банку [Текст] / Башлай С.В. // Європейський вибір – нові можливості для прогресу та зростання фінансової системи: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції – К.: Аграр Медіа Груп, 2015. – С. 137-139.